

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3487>

A REVIEW OF SEVINÇ ÇOKUM'S "OUR LAND NOVEL"

SEVINÇ ÇOKUM'UN "BİZİM DİYAR ROMANI" ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ramazan Topdemir¹

Abstract

Our Realms novels, migration events that occurred during the political turmoil experienced in the Balkans is subject. I. After the declaration of constitutional monarchy, the Greeks against the Ottoman Empire, Bulgarians and Armenians, they incited rebellion with Russia. The Ottoman Empire begins to experience difficult times in this mess. Rumeli Turks of the injustices suffered, they lost the land they live in agony and 'We did Realm. Minority wake of nationalism, partnerships Rumeli lands of their enemies, causing us to keeps down. Author Ali Bey and his family to leave their land to settle in Istanbul describes the lyrical expression. Author Ali Bey lost territory and had the honor of the family 'Our Land' as it expresses. Enemies who act to destroy the power of the Sultan, they will receive the support of local collaborators. The author criticizes those who fight for freedom to come. People do not understand that this struggle of whom service. that the events in the Ottoman Empire, leads the protagonists of the father and son Ali Rifat even the disagreements. Father Rifat new rights given to minorities in the country, Turkish traditions, language, income against the suppression of their religion. The Turks are the real owners of the land, he says it would be unfair to have the same rights as minorities. However, the western world is emphasized that printing.

Keywords: Immigration, The Balkans, History, Country, Land

Özet

Bizim Diyar romanında Balkanlar'da yaşanan siyasî karışıklık sırasında cereyan eden göç olayları konu edilir. I. Meşrutiyet'in ilânından sonra, Osmanlı Devleti'ne karşı Rum, Bulgar ve Ermeniler Rusya'nın kışkırtmasıyla isyan ederler. Osmanlı Devleti bu karışıklıkta zor anlar yaşamaya başlar. Yazarı Rumeli Türklerinin uğradığı haksızlıkları, yaşadıkları ızdırapları ve Ali Bey ve ailesinin kaybettiği töreleri ve toprakları 'Bizim Diyar' ismiyle cisimleştirmiştir. Azınlıkların uyanan milliyetçilikleri, düşmanlarla yaptıkları ortaklık Rumeli topraklarını da kaybedilmesine neden olmuş ,yazar, Ali Bey ve ailesinin kendi topraklarını terk ederek İstanbul'a yerleşmesini detaylı bir şekilde anlatmıştır. Bizim Diyar, Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda kayıp ettiği son toprak parçası olarak işlenir. Padişahın gücünü yıkmak için harekete geçen düşmanlar, yerli işbirlikçilerin desteğini almıştır. Yazar, hürriyetin gelmesi için mücadele edenleri eleştirmektedir. Halk yapılan bu mücadelelerin kime hizmet ettiğini anlayamaz. Osmanlı Devleti'nde yaşanan bu olayları, roman kahramanı olan baba Ali ile oğul Rifat'ı bile görüş ayrılığına sürükler. Baba Rifat, memlekette azınlıklara yeni

¹Istanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

haklar verilir Türk geleneklerinin, dilinin, dininin baskı altına alınmasına karşı gelir. Bu toprakların esas sahipleri olan Türklerin, azınlıklar ile aynı haklara sahip olmasının haksızlık olacağını söyler. Ancak Batı dünyasının baskıları ile törelerinin kayıp ettirildiği vurgulanır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Balkanlar, Tarih, Vatan, Toprak.

Bizim Diyar Roman Özeti

Romanın olmazsa olmaz şartlarından birisi de vak'adır. Vak'anın/ olmadığı bir roman düşünülemez. İster çok uzun bir süre olsun, isterse çok kısa bir süre olsun mutlaka romanlarda bir zaman vardır. Bu durum başlangıçtan bugüne bütün romanlar için geçerlidir. Hatta günümüzün post modern roman anlayışı da bu hükmü tamamen ortadan kaldırmış değildir. (Tekin,2001,s.101) Bunlardan yazıya geçirme zamanı ve okuma zamanı bir bakıma eserin dışındadır, vak'ayla alakası yoktur. (Aktaş,1991,s.118)

Bizim Diyar romanı tarihsel bir süreç içinde başlar ve tarihsel bir süreç içinde sona erer. Romanın vaka'sı otuz yıllık süre boyunca cereyan eden hadiseleri ele alır. Bir yandan Türk-Yunan harbi daha sonra Balkanlarda meydana gelen karışıklıklar Osmanlı Devleti'nin çöküşünün hız kazanması çarpıcı bir şekilde işlenir. Meşrutî Monarşi'ye geçiş aşaması olan I. Meşrutîyet'in ilanı beraber baş gösteren ayaklanmalar Bizim Diyar romanını ve kahramanlarını da etkiler. Romanın başkahramanı olan Ali Bey ve eşi Gülsüm Hanım ile çocukları, Rifat, Asiye, Kerime'nin büyümesi ve hayata atılması ile beraber vak'a farklı bir şekilde cereyan etmeye başlar. Özellikle Ali Bey'in padişah yanlısı olması ve padişahı her ortamda savunması romanda sıkça görülen bir izlettir. Ali Bey'in oğlu Rifat ta subay olur. Ancak Rifat padişahın aleyhinde çalışmalar yapanlarla beraber olunca Ali Bey bu duruma çok öfkelenir. Her şeye rağmen Ali Bey, Rifat'a karşı olan babalık vazifelerini yapar ve oğlu Rifat'ı evlendirir. Subay olan Rifat cepheye gider ancak cephede şehit olduğu haberi gelir.

Bu süreçte hem cephede hem de yaşanan mekânlarda tedirginlikler, saldırıların haddi hesabı yoktur. Bir gece ansızın düşman güçleri Ali Bey'in konağına saldırırlar ve Ali Bey düşman tarafından öldürülür.

Ali Bey'in öldürülmesi, başta anne Gülsüm, olmak üzere kızı Kerime'yi, torunları derinden etkiler. Aile bir sarsıntı geçirir. Bunun üzerine Gülsüm Ana, kızı ve torunları ile beraber İstanbul'a göç etmeye karar verirler. Gülsüm Ana'nın tek dayanağı İstanbul'daki akrabaları Haşim dayıdır. Gülsüm Ana'ya, kızına ve torunlarına kucak açan Haşim Dayı İstanbul'un da kendi diyarları olduğunu sıkça belirtir. Zaman içinde Gülsüm Ana da yaşadığı üzüntülerden dolayı vefat eder. Bu durumda kızı Kerime üç çocuğu ile hayat mücadelesinde yalnız kalır. Kerime'nin kocası da daha önceki yıllarda cephede şehit düşmüştür. Kerime, üç çocuğuna hem analık hem de babalık yapar.

Yaşama tutunmaya çalışan Kerime temizlikçilik yaparak hayata tutunmaya çalışır. Ailenin bu hüznü yaşantısı ile Osmanlı Devleti'nin çöküşü beraber verilir. Bir yandan savaşın etkisi ile dağılan aile hayatı bir yandan da Osmanlı'nın dağılışı beraber anlatılır. Sevinç Çokum, vak'alara bir kadın gözüyle bakar. Kadınların bitmeyen zorlu yaşantılarından kesitler verir. Yazar, aile içi etkileşim ve değişimleri anlatırken dönemin siyasal ve sosyal çalkantılarını da canlı tasvirler ile kurguya ekler.

2.Bizim Diyar Romanındaki Kahramanlar

2.1.Şahsiyetler Dünyası'na Bir Bakış

Bir romanda şahıs kadrosu, romanda nakledilen veya değişik şekillerde ifade edilen vak'anın ortaya çıkması için gerekli insan ve insan kimliği verilmiş diğer varlıklar ve kavramlardır. (Aktaş, age.s.147)

Vak'aya iştirak eden ve romancı tarafından yönlendirilen, şekil verilen insan dışındaki varlık ve kavramlar, romanda, yüklendikleri fonksiyon bakımından, şahıs karakteriyle karşımıza çıkarlar (Aktaş, age.s.148.)

Bizim Diyar romanındaki kahramanların işlevleri farklılık gösterir. Yazar, olaylara ve şahıslar dünyasına kadın gözü ile bakar, olayların başlangıcı ve gelişimi kadın gözü ile

şekillenir. Romana yön veren şahıslar detaylı bir şekilde analiz edilerek okuyucu karşısına çıkartılmıştır. Şahıslar dünyasındaki kadın kahramanlar daha çok bilge kişilikleri ile ön plana çıkarlar. Yaşamın hem pratiğini hem de tecrübesini yaşayan kadınlar, dirençli bir şekilde yaşam mücadelesini verirler.

Erkek kahramanlar da ise eğitim seviyesi, mesleki vurgunun ön plana çıktığını görmek mümkündür. Erkek kahramanlar dönemin zor şartları içinde mücadele ile kazanımlar elde ettiği görülmektedir. Roman bir yandan, Balkan Savaşlarının verdiği tahribatları hatırlatması; öte yandan mecburi göçlerin neden olduğu yıkımlara tanıklık etmemizi sağlayarak yaşananları tarihsel bağlamı ile okuyucuya sunmasıyla dikkate değer bir eser olarak okunmayı beklemektedir.

Romanlardaki şahıslar Ali Bey ailesinin fertleri olarak karşımıza çıkarlar. Değişik mesleklerde olan bu fertlerin kurgu içinde önemli işlevlere sahip olduğunu görmek mümkündür. Çekirdek ailenin dışında kalan yakın akrabaların da cereyan eden vak'alara müdahil olduğu roman boyunca izlenmektedir. Dönemin siyasal ve sosyal çerçevesinin ruhuna göre hareket eden aile bireylerinin romandaki görevi ayrılık ya da ölümle son bulmuştur. Yazar Sevinç Çokum, her ortamda kadınların özverisini ve geleneksel olarak aileyi bir arada tutma becerisini işlemiştir. Aile kurumunu da öne çıkaran yazar, çekirdek ailenin sevgi, fedakârlık üzerine kurulu olarak işlev kazandığını belirtmiştir.

Ali Bey, tanınmış bir aileye mensuptur. Eşi Gülsüm Hanım ile severek evlenmiştir. Bu sevgi Ali Bey'in vefatı ile son bulmuştur. Gülsüm Ana, çocuklarına hem annelik hem de babalık yapmıştır. Gülsüm Ana kızları Kerime ve Asiye'yi sevdiği kişilerle evlendirmiştir. Kerime ile Asiye, Balkan Savaşlarında eşlerini kaybedince, Gülsüm Ana'nın yanına yerleşerek yaşam mücadelesine birlikte devam etmişlerdir.

2.2. Kahramanlarda Eğitim ve Öğretim Durumu

Bizim Diyar'da, Eğitim ve öğretim vurgusu ön plandadır. Yazar, şahısları eğitim durumlarına göre işlev kazandırmıştır. Ali Bey ve Rifat'ın yaşam sürecinin ana temasında eğitim birinci derece önemli olmuştur.

Romanın başkahramanlarından olan Ali Bey'in aileden gelen bir zenginliği vardır. Bölgenin zenginlerinden biri olan Ali Bey, padişaha bağlılığı olan saygın bir şahsiyettir. Yıllarını cephelerde geçiren Ali Bey, yine cephede yaşamını yitirmiştir. Üç çocuk babası olan Ali Bey aynı zamanda Gülsüm Hanımın da eşidir. Askeri okullarda eğitim alan Ali Bey, dürüstlüğü, çalışkanlığı ve vatanseverliği ile bilinmektedir.

Ali Bey, çocuklara iyi bir eğitim vermenin yolunun disiplinden geçtiğini çok iyi bilmektedir; bundan dolayı çocuklarına disiplinli davranmaktadır. Ali Bey, çocuklarının iyi bir eğitim almalarının üzerinde önemle durmuştur. Ali Bey, tek oğlu olan Rifat'ın hem eğitim almasını hem de atadan kalan topraklara sahip çıkmasını çok arzulamaktadır. Bu mesele yüzünden Ali Bey hem Rifat'ı hem de çevresindekilerini hayli sıkıştırmaktadır. Ancak Ali Bey'in düşünce dünyası ile oğlu Rifat'ın düşünce dünyası hayli farklıdır. Rifat, baba mesleği olan askerliğe daha yatkın olduğunu iddia etmektedir. Babasının katı tutumuna üzülen Rifat ara ara uygunsuz davranışlar sergileyerek askerlik mesleğine daha uygun olduğunu babasına anlatmaya çalışır. Ali Bey, oğlunun hassas yapısını bildiği için askerlik mesleğine sıcak bakmaz. (Çokum, 1978, 8-9)

"Ali Bey Rifat'ın askeri mektebe gitmesine istekli görünmüyordu. "Ben göçüp gidersem şu toprağın, şu mülkün başına biri gerekli. Hem de oğlumuz taşkın, deli bir oğlandır. Emir altında durmaz, itaat etmesini bilmez. Aşılmaz bir uzaklık vardı aralarında. Gür sesi avluyu, selamlığı doldurduğunda Rifat hemen siner, durulurdu."

Oğul Rifat'ın inatçı kişiliği ve askerlik mesleğinde diretmesi yıllar sonra sonuç vermiş ve Rifat askeri okula kayıt ettirilmiştir. Rifat çocukluğundan beri memleket meseleleri ile ilgilenmiş ve kendisini iyi yetiştirmiş bir gençtir. Asker olan Rifat anasının gözdesi olmuştur. Gülsüm Ana oğlunu yere göğe sığdıramayarak oğlunun çok başarılı bir asker olduğunu her ortamda dile getirmektedir. Osmanlının zor durumunda, Rifat gibi yetenekli askerlere ihtiyaç olduğunu belirten Gülsüm Ana, oğlunun Rumeli'de huzuru sağlayacağına inanmaktadır.

Gülsüm Ana oğlunu övücü bir ifadeyle tanıtır:(Çokum,1978,s.9)

"Rıfatım bu yerlerde seni kim durdurabilir? Yüksek dağların keskin ayazı gibi titretirsin gavuru. Battal Gazi'yi öğreneli, şimdiden kendini bir yiğit bilmektesin. Zabıt olup, şunca eşkiyanın hakkından gelesin ha? Osmanlının ayağı kurtuldu kurtulacak Rumeli'den. Gülsüm Ana böyle söyleyiydi. Bu ses yeri göğü tutar gibiydi. Dualı hoş sözdü. Hem onun sesi duyulmadan Usturumca'da gün ışımazdı. Çağırın, seven, birleştiren bir ses..."

Gülsüm Ana oğlu Rıfat'ı övmekte haklıdır. Rıfat, Rıza Hoca'nın teşvik ve katkılarıyla disiplinli bir eğitim almıştır. Bu eğitimin başarısını getiren şey hoca ile öğrencinin uyumlu olması olmuştur. Rıza Hoca, boş zamanlarında Rıfat'a arkadaş gibi davranarak birlikte eğlenceli hoş vakitler geçirmiştir. Biraz oyun biraz eğitim derken yılların birikimi Rıfat'ta hayli bir değişim oluşturmuştur. Yani Rıza Hocanın, öğrencilerine karşı hoşgörülü ve arkadaşça yaklaşması pozitif bir değişimi de beraberinde getirmiştir. Eğitim sonucuyla oluşan değişim Rıfat'ın ilerleyen yaşlarında olaylara bakışında hayli etkili olmuştur. Hem cesur hem de öğrenmeye açık olan Rıfat'ın başarısı çevresi tarafından takdir edilmiştir.

2.3.Askerlik ve Askerliğe Bakış

Tarihsel bir hüviyet taşıyan Bizim Diyar romanının ana kurgusu savaşın olduğu bir kurgusal düzlemde gerçekleşmektedir. Asker ve askerliğe dair bakış açısı romana içkin tarihsel olayların anlaşılması açısından önem arz etmektedir. Roman kahramanlarından Subay olan Rıfat, tarihsel süreçleri de dile getirmiştir. Rıfat, subay olduğu için askeri gelişmeleri yakından tetkik ederek toplumsal konular hakkında fikirlerini beyan etmektedir. Türk insanının içinde bulunduğu şartları babasına anlatmakta ve bölgede yaşanan olayları tek tek açıklamaktadır. Yaşadıkları şehirlerde eşitliğin olmadığını, düşmanın her fırsatta azınlıkları öne sürerek ülkede huzursuzluk çıkarttığını belirtmektedir. Bu adaletsizliğe ve eşitsizliğe ne yazık ki dur diyen olmamakta konaklar yağmalanmakta Müslüman halkın mallarına mülklere zorla el konulmaktadır. Rıfat yaşananlara üzülmede ancak mevcut şartlarda bir Osmanlı subayı olarak eli kolu bağlanmaktadır; çünkü Osmanlı Devleti yıkıma doğru gitmektedir.

2.4.Göçlerin Etkileri

Romanın ana konusu olan göçler hem kahramanlar hem de kurgu üzerinde büyük etkiler bırakmıştır. Yazarın yakınları da bu göç dalgasından oldukça etkilenmişlerdir. Dolayısıyla göç bu romanda "Bizim Diyar"dan başka bir diyara gitmek anlamını taşımaktadır. Gülsüm Ana, torunları ile İstanbul'a yerleşince farklı semtlere giderek İstanbul'u yakından tanıma fırsatını bulmuştur. Gittikleri mekânlarda kendileri gibi Balkan göçmeni ailelerle tanışıklıkları oluşmakta bu tanışıklık roman kahramanlarını hem sevindirmekte hem de duygusallaştırmaktadır.

(Çokum,1978,s.218,219)"..Yaşlı amca, Gülsüm Anaya:' Rumeli'den mi gelmişsinizdir? Yaşlı kadın avlunun güneşli köşelerinde gezdirdi bakışlarını. Acıya alışmış, dertleri kabullenmiş bir hali vardı. Güneş, İstanbul ve arkasında Balkanlar. 'Elimizi kolumuzu sallayıp da gelmedik ya! Koparıldık toprağımızdan. Kazancı Mustafa'nın yüzüne gölge düştü. İçini çekti. 'Biz de doksan üç göçmeniyiz. Yola çıktığımızda ben çok küçükmüşüm. 'Nerelisin sen? Rusçukluyuz ana.'

2.5.Bizim Diyar Romanında Mekanlar

Mekân, romanda, metin halkalarının oluşmasında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. (Sağlık, 2002, s.6, s.145). Çünkü romanda asıl unsur olan vak'anın mutlaka bir mekâna ihtiyacı vardır. Başka bir deyişle romanda olup biten olaylar mutlaka bir mekânda cereyan eder (Sağlık, 2002, agm. s.146)

Romanda mekânlar ve cereyan eden olaylar iç içe geçmiştir. Balkan Savaşlarının başlaması sonucunda kahramanlar farklı mekânlarda kurguda yer almaya başlamıştır. Selanik ve Üsküp çevresinde cereyan eden olaylarda kapalı mekânlar sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu mekânların en önemli özelliği dini mekânlar olmasıdır. Roman kahramanlarından Mihâl adlı komutan, savaş karargâhı olarak bir kiliseyi kullanmaya karar vermiştir. Yine Hıristiyanların ibadet alanı olan kiliselerin cephanelik olarak kullanılması da romanda yer bulmuştur.

(Çokum,1978,s.39)" Şimdi Mihail taş basamaklarda oturuyor, Nadya Ana'nın söylediklerini düşünüyordu. 'Hristo Allah'ın evini çetecilerin barınağı yapmıştır.' Buraya ayın günlerinin dışında da gelenler oluyordu. Artık manastırın kendi kabuğuna çekilmiş bir huzur yeri olduğu söylenemezdi. Geceleri sık sık, taş duvarlara çarpıp yankılanan ayak sesleri binanın içinde uzayıp giderdi.

Balkanların sembol mekanları olan Vardar, Ohri bu bölgenin insanların vazgeçemediği yerler olarak bilinir. Savaş öncesi Ohri kentinin cıvılcıvılcı oluşu detaylı bir şekilde işlenmektedir. Esnafların hareketliliği, müşterilerin dükkan dükkan gezmesi, seyyar satıcılar, yabancı misafirlerin çokluğu romanda kendisine yer bulmaktadır. Romanda bu hareketliliğe yer verilmesi kentin sosyal dokusunu canlı bir şekilde ortaya koyulmasına vesile olmuştur. Farklı etnik ve dini kökenden gelen esnafların bir arada kardeşçe yaşamaları akşamüstü gezintileri, ziyaretler, ziyafetler gündelik hayatın bir parçası olarak anlatılmakta ve savaş öncesi durumu betimlemektedir. Yazar, yaşanmış olan bu güzel anların geride kaldığını vurgulamakta diğer yandan savaşın kazanının olmadığını altını çizmektedir. Bu bağlamda mekanların tarihsel işlevi öne çıkmaktadır.

Roman kahramanlarından Gülsüm Ana'nın kızı İclâl Hanım'ın evi Ohri Gölü'nün kenarındadır. İclâl Hanım akşamüstleri balkona çıkarak çarşı pazardan gelip geçenleri seyretmektedir. Anlatıcı, Ohri halkının ve esnafını şöyle tasvir etmektedir:

(Çokum,1978,s.81)". Çarşının bulunduğu bu yol her zaman kalabalıktı. Daha önceleri bu çarşıda gülüşüp söyleşirlerdi. Hele Arnavut İbrahim'le Niko'nun şakalaşmaları bitmek bilmezdi. Bir keresinde İbrahim Efendi, camiye gidildiğinde Necmi Efendi'nin çarıklarını saklamıştı. Çıkışta Necmi Efendi canı sıkın, çarıklarını arayıp duruyordu."

Mekanlar, roman kahramanlarının hasret ile yad ettikleri alanlar haline gelir. Çocukluğu, hatıralarının biriktiği yer olan Vardar, Ohri, Selanik kentleri özlem duyulan mekanlar olmuştur. Bu yerler roman kahramanı Gülsüm Ana'nın, Kerime'nin hep ama hep rüyalarına girmiştir. Her vakit akla gelen tek şey göç edilen memleket olmuştur.

(Çokum,1978,s.153)Kerime. Bir tren hızla gelip geçiyor önünden. İstasyon bomboş. Sonra çift atlı bir araba geliyor öteden. Güneşte altın yaldızlı süsleri parlıyor. Arabanın sürücüsü Enver Bey. Kerime o yöne koşmak istiyor. Ayakları güçsüz. Bağırıyor. 'Nereye gidiyorsunuz?' Enver Bey, 'Uzağa! Uzağa! Çok uzağa...' diyor."

Romana yön veren baş kahramanlardan Rifat, mekan olarak vatan topraklarının kaybedilişine derinden üzülmektedir. Yıllarca vatan toprağı için cepheden cepheye koşan Rifat ve arkadaşları, toprak kayıplarından oldukça etkilenmişlerdir. Rifat, ceplerdeki ateş hattını düşünmekte birçok değişik milletlerden yığın yığın insanlar ile savaştıklarını vurgulamaktadır.

(Çokum,1978,s.183-184)".... Siperler kazılıyor, kum torbaları yığılıyor, topların yerleştirilmesi zorluğuna ansızın bir yağmur da ekleniyor. Göz açtırmayan bir sağanak... Atlar kişniyor ıslanan derileri parlıyor. Duman gibi savruluyor yağmur. Rifat'ın sözlerini hatırlıyor. 'Sen bir gölgesin.. Üniformanın içinde bir gölge..'Eski Krupplarım karşısında Bulgar'ın, Sırb'ın seri ateşli creuzut topları... Karadağ İşkodra' yı toplarıyla dövmekte. Burada Koçana'da tutunabilirlerse, Garp ordusunun sol kanadıyla birleşip Sırpların geri püskürtüleceğini düşünüyorlardı. Şimdi her tepenin ardında kızıl renkli bir dalgalanış, bir kaynayış belirecek gibi.

3.Bizim Diyar Romanında Bakış Açısı

Bakış açısı, en kısa tanımla olay, çevre ve kişilere bakılan optik açıdır. (Aytür, 1974,s.84) Bakış açısı roman sanatının temel kavramları olan görme ve anlatma sorununu, a) birinci kişi b) üçüncü kişi düzeylerinde çözüme kavuşturma işlemidir. (Aytür, age.,s.84)

Bizim Diyar roman yazarı Sevinç Çokum, romanın kurgusuna aile içi etkileşimlerin olumlu yansımalarını yerleşmiştir. Bu yaklaşım romana daha çok zenginlik katmaktadır. Romanın bu bakış açısını göstermesi bakımından birkaç örnek vermek istiyoruz: (Çokum,1978, s.8) "Hüsrev Hoca hiç de korkulacak biri değildi. Gülümseyen, severek ve anlayışla bakan, omuzları çökük, beyaz, top sakallı biri. Hem bir yığın arkadaşı vardı şimdi Rifat'ın. Mektep çıkışlarında delice koşabiliyor, çeşme başına varıp, arkadaşlarına su fişkırtabiliyordu. Koca konakta, ancak küçük kardeşi Kerime'yle bir de seyis Koço'yla şakalaşabilirdi. Bazen kızıyordu Koço'ya. Bu delikanlının beyden farkı yoktu."

3.1. Aile içi iletişim

Geçmişte var olan yakın aile içi iletişim göç ettikten sonra da devam etmiştir. Geleneksel dostluklar, akrabalıklar yaşamı zenginleştirmiştir. Hala, dayı, amca, kardeşler ile yapılan dayanışmalar, kişileri hep ayakta tutmuştur. Yazar, aile içi dayanışmaya değer vermekte ve bu durumu roman satırlarına yansıtmaktadır. Yazar, bireyleri ayakta tutan temel olgunun sevgi ve dayanışma olduğunu belirtmektedir. Savaşların, toprak kayıplarının verdiği yıkımlara dayanmanın tek yolu aile içi dayanışmayı güçlendirmektir. Aile içinde yapılan yemekler ve ailece yapılan etkinlikler sayesinde başka diyar Bizim Diyar hissini uyandırmaktadır.

Hayatta kalan büyüklerden Haşim Dayı ve Gülsüm Ana, ailenin temel direği olmuştur. Herkes bu büyüklere güvenmekte ve onlara bel bağlamaktadır. Çünkü geçmişi, töreleri, gelenek ve görenekleri onlar bilmekte ve Bizim Diyar'la ilişki onlar sayesinde kurulmaktadır. Bu hatıralardan hamam geleneği, çeyiz gösterme, kız alıp kız verme geleneği romanın kurgusunda kendisine yer bulmuştur.

(Çokum,1978,s.8)“Ara sıra Haşim Dayı gelirdi. İşte o zaman başkalaşırdı konak. Sanki biriken sevgiler o gün taşar, bir bayram sevinci, bayram hazırlığı başlardı. Gülsüm Ana'nın yanakları al al olurdu. Oklavayla açtığı yufkaları başının üstünde döndürüp mermere çalar, iyice yayar ve inceltirdi. Bilinirdi ki Rumeli'de Gülsüm Ana gibi yufka açan yoktur. Evlenecek kızın o konakta Gülsüm Ana'dan bir şeyler öğrenmesi gerekirdi. Yoksa marifetinden şüphe edilirdi.”

3.2. Dönemin Sosyal ve Siyasal Yapı Hakkında Bilgilerin Verilmesi

Bu aldığımız bölümde de romanın bakış açısı olan hâkim bakış açısının birkaç özelliğini görürüz. Yazar burada her şeyi gören bir konumdan hareketle etrafı anlattıktan sonra, Haşim Bey'in oturduğu kahve hakkında da biraz bilgi verir, daha sonra Rıfat'ın aklından geçenlere yer verir: Rıfat'ın düşündükleri ile yaşananlar arasında gerçekten benzerlikler vardır; bu benzerliğin temelinde azınlıkların ihaneti gelmektedir. Yıllarca komşuluk yapılan ve aynı kaptan yemek yenilen komşu azınlıklar, fırsatını bulunca harekete geçerek dostlarına, komşularına acımasızca davranmışlardır. Komşular arasında Sırplar, Bulgarlar sayıca oldukça fazladır. Osmanlının gücü zayıflayınca harekete geçen bu gruplar, her türlü hainliği ve ihaneti hem devlete hem de komşularına yapmışlardır.

Azınlıklara yeni haklar verildikçe azınlıklar cesaret bularak bağımsızlık hareketlerine girişmişlerdir. Yüzyıllarca birlikte yaşadıkları insanlara karşı savaşmışlar, bir toprak parçası elde etmek amacı ile büyük devletler ile işbirliği içinde olmuşlardır. Bu beraberlikteki ortak hedef padişahı ortadan kaldırmak ve padişah düşmanlığı yapmak olmuştur. Türkleri yok etmek, Türklerin dilini, dinini gelenek ve göreneklerini ortadan kaldırmak için her türlü yolu mübah bularak denemişlerdir.

Savaşlarla beraber toplumsal yıkımlar da meydana gelmiştir. Her tarafta bir güvensizlik atmosferi oluşmuş, herkes çevresindekilere şüphyle yaklaşmaya başlamıştır. Mal, mülk ve can güvenliği konusunda tereddütler oluşmuş, insanlar evlerinde huzuru kaybetmişlerdir.

Yüzyıllarca bir arada yaşamak için gösterilen çabalar, verilen canların karşılığının ihanet olması roman kahramanlarını derinden sarsmıştır. Dünden bugüne yaşananları Rıfat tekrar gündeme getirmiştir.

“Rıfat: Neresinden başlasam ki. Eskiden şu kapı kilitlenir miydi? Anamdan duyduğuma nicedir dış kapıların demir kolları indirilir. Burada hissedilmez mi devletin zayıflığı? İç içe bunca yıl bir arada yaşanmıştır. Lâkin bir türlü kopamazsınız; hâlâ şu Yorgo'ya selâm verirsiniz. Ali Bey: 'Allah'ın selâmıdır oğul. Verilir. Bunlar tatlılıkla yola getirilmez miydi? Nasıl söylersiniz bu sözü? İki kurşun yarası taşımaktayım. Kaç kişi kaybedilmiştir bu uğurda. Kaç yıldır bu topraklara nasıl sahip olunacağı hesaplanmıştır baba. Çoluk çocuk, kadın ihtiyar hepsi tepeden tırnağa bu düşünceyle kaskatı bir kaya oluvermişlerdir.” (Çokum, 1978, s.29)

Sonuç

Balkan Savaşlarının başlaması ile beraber meydana gelen sosyal, ekonomik mağduriyetler sonucunda İstanbul'a büyük göç akını olmuştur. Bu göç dalgası insanlar üzerinde kapatılması çok güç yaralara sebebiyet vermiştir. Bu olumsuzluklara tanıklık eden yazar, bir kadın gözü ile savaş sebebiyle yaşanan göçleri hem tarihsel hem de sosyal yönden işlemeye çalışmıştır. Ailelerin parçalanması ile beraber meydana gelen sarsıntılar bir kadın kalemi ile ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Osmanlı Devleti, her türlü olumsuzluğa, yenilgilere, yokluklara rağmen tebâsına kucak açarak, "Devlet Baba" şefkatini göstermiştir.

Dünden bugüne devam eden süreçte göç olgusunun her zaman gündemde olduğunu *Bizim Diyar* romanı açık bir şekilde ortaya koymuştur. Romanda belirtilen en önemli öğelerden birisi de azınlıkların ihanetinin açık bir şekilde ele alınmasıdır. Bu ihanetlerin Osmanlı Devleti'nin daha çok zayıfladığı anlarda ortaya çıktığını görmekteyiz. Yazar da bu durumu örnekler ile ortaya koyarak buna benzer ihanetlerin zayıf anlarda yeniden ortaya çıkacağını vurgulayarak okuyucuyu adeta ikaz etmektedir.

Romanda öne çıkan başka bir konu da Türk toplumunun asker bir toplum olduğudur. Bu konuda roman kahramanlarının yaptıkları fedakârlıklar, çalışmalar vatan için ölüme atılmalarının detayları yoğun bir şekilde işlenmiştir. Yani romanın ana kurgusu askerlik mesleği üzerinde yoğunluk kazanmıştır. Bir yandan aile yapısı, aile bağlılığının tarihsel süreçleri içindeki değişimleri, bir yandan da savaşların yıkıcı etkileri romanın ana gündemini oluşturmuştur. *Bizim Diyar*'ın adı da okuyucu üzerinde olumlu bir etki bırakmaktadır. Bu etkiler ile her şeye rağmen, millet olarak, devlet olarak aile olarak Türk toplumu her an ve her vakit güçlü bağları ile dimdik ayakta kalmasını bilmiştir. Bizim Diyar dünden bugüne Türk toplumunun hayata tutunma hikâyesini belgeler ile ortaya koyarak yeni nesillere bir örnek olacak bir yapıt olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- Aktaş,Ş.(1991), **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Ankara, Akçağ Yayınları
- Aytür, N. (1974)**Amerikan Romanında Gerçeklilik**, Ankara, DTCF Yayınları
- Çokum, S. (1978), **Bizim Diyar**,İstanbul, Hilal Matbaası.
- Güngör, E.(1975), "**Tarihin Romanı**", Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı:42
- Kaplan, M.(1991),**Tip Tahlilleri**, İstanbul, Dergah Yayınları
- Kaplan, M. (1992),**Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar**, İstanbul, Dergah Yayınları
- Naci, F.(1981),**Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme**, İstanbul, Gerçek Yayınevi
- Tanpınar, A. H., (1992)**Edebiyat Üzerine Makaleler**, İstanbul, Dergah Yayınları
- Tekin,M.(2001) **Roman Sanatı-Romanın Unsurları** İstanbul, Ötüken Yayınları
- Sağlık,Ş.(2002). "**Kurmaca Âlemin Kurmaca Sözcülerinden Romanda Zaman -Mekân-Tasvir**", Hece Dergisi, Türk Romanı Özel Sayısı
- Yalçın, A.(1992), **Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı**, Ankara, Akçağ Yayınları
- Yetiş, K.(1994. "**Üç Tarihi Romanda İki Motif**", Bilge, Sayı: 12